

نکات قابل توجه در تهیه گزارش پیشنهاد افزایش سرمایه

حسن رضوی

مدرس دانشگاه و عضو جامعه حسابداران رسمی ایران

عضو انجمن حسابداران خبره ایران

مقدمه

الف - توجیه لزوم افزایش سرمایه.

ب - گزارش درباره امور شرکت.

گزارش پیشنهادی ارائه شده هیات مدیره از بابت توجیه افزایش سرمایه باید از مبانی منطقی و قابل اتکایی برخوردار بوده و حاوی اطلاعات کافی و مستند نسبت به موارد پیشگفته باشد تا بازرس بتواند ضمن بررسی نسبت به توجیه و صحت و سقم گزارش مذکور و کفایت اطلاعات و مستندات آن اظهار نظر کند.

قابل ذکر است که کلیه صورت‌های مالی ارائه شده جهت رسیدگی به بازرس شرکت براساس رویدادهای گذشته است، لیکن پیشنهاد هیات مدیره در خصوص افزایش سرمایه شامل رویدادهایی است که در آینده و در صورت تحقق افزایش سرمایه به وقوع خواهد پیوست. لذا اگر چه اطلاعات ارائه شده هیات مدیره درباره لزوم افزایش سرمایه مربوط به سنوات آینده و برآوردی می‌باشد، لیکن لازم است تا حد امکان سعی شود اطلاعات و مستندات مذکور به واقعیت نزدیک باشد و امکان توجیه منطقی روابط بین

براساس ماده ۱۶۱ اصلاحیه قانون تجارت مصوب اسفندماه ۱۳۴۷، مجمع عمومی فوق‌العاده صاحبان سهام به پیشنهاد هیات مدیره بعد از قرائت گزارش بازرس شرکت در خصوص افزایش سرمایه اتخاذ تصمیم می‌نماید. مضافاً با توجه به تبصره ۲ ماده مذکور، پیشنهاد هیات مدیره راجع به افزایش سرمایه باید متضمن توجیه لزوم افزایش سرمایه و نیز شامل گزارشی درباره امور شرکت از بدو سال مالی در جریان و اگر تا آن موقع مجمع عمومی صاحبان سهام نسبت به حساب‌های سال مالی قبل تصمیم نگرفته باشد، حاکی از وضع شرکت از ابتدای سال مالی قبل بوده و گزارش باید شامل اظهار نظر درباره پیشنهاد هیات مدیره باشد.

نکات اساسی گزارش

با توجه به مفاد ماده مذکور، دو نکته اساسی در مورد پیشنهاد هیات مدیره به مجمع عمومی فوق‌العاده قابل توجه

خاتمه، تاریخ بهره‌برداری و مدت زمان اجرای هر قسمت از پروژه.

ه- منابع مالی مورد نیاز اجرای طرح به تفکیک سال‌های دوران ساخت و هزینه هر سال.

در مورد اطلاعات و مستندات فنی، توجه به دو مورد زیر ضروری به نظر می‌رسد:

۱- در صورتی که پروژه برای اولین بار در شرکت به اجرا درآمده، لازم است در این خصوص گزارش فنی و اقتصادی جامعی از اجرای پروژه توسط کارشناسان ذی‌صلاح انجام گرفته باشد و بازرس قانونی به منظور متقاعد کردن خود حق استفاده از نظر کارشناسان فنی را به هزینه شرکت دارد.

۲- در صورتی که جهت اجرای پروژه نیازمند کسب مجوزهای قانونی از مراجع ذی‌صلاح (وزارت صنایع، بانک مرکزی و ...) باشد، اشاره به اقدامات انجام شده و نتایج حاصل ضروری است.

ج- اطلاعات و مستندات مالی و اداری

این اطلاعات و مستندات شامل موارد زیر است:

۱- برآورد منابع مالی مورد نیاز در اجرای پروژه به تفکیک (تسهیلات مالی کوتاه، بلندمدت، ارزی، فاینانس و ...)

۲- در صورت تامین بخشی از منابع مالی مورد نیاز توسط سهامداران، تفکیک مبلغ آورده نقدی از محل مطالبات.

۳- در صورت دریافت تسهیلات مالی از سیستم بانکی، شرح وام، نوع تسهیلات، نرخ سود تضمین شده، دوره بازپرداخت، اصل مبلغ وام، سایر هزینه‌ها و جمع آن و همچنین پیش‌بینی چگونگی بازپرداخت تسهیلات مالی دریافتی.

۴- زمان‌بندی وجوه مورد نیاز.

۵- توجیه طرح افزایش سرمایه شامل:

الف - پیش‌بینی سودآوری طرح و فروش محصولات، نرخ و نوع محصولات برای یک دوره حداقل ۵ ساله بعد از آغاز بهره‌برداری با توجه به شرایط بازار.

ب - پیش‌بینی هزینه‌های تولیدی، اداری، عمومی برای حداقل یک دوره ۵ ساله بعد از بهره‌برداری.

ج - پیش‌بینی مصرف اولیه، حداقل برای یک دوره ۵ ساله.

اطلاعات و واقعیات با شرایط بعد از افزایش سرمایه را فراهم کند تا امکان اظهارنظر توسط بازرس شرکت میسر شود. لذا در اینجا توجه اعضای هیات مدیره شرکت‌ها به این نکته جلب می‌شود که کفایت نوع و میزان اطلاعات افشا شده در پیشنهاد هیات مدیره بستگی به نظر بازرس دارد و باید در این خصوص هماهنگی لازم به عمل آید.

مندرجات گزارش

با توجه به موارد پیشگفته، گزارش پیشنهادی افزایش سرمایه جهت ارائه به بازرس باید حاوی موارد زیر باشد:

الف - مقدمه

در مقدمه گزارش پیشنهادی، ذکر موارد زیر ضروری است:

۱- سابقه شرکت

۲- موضوع فعالیت اصلی شرکت طبق اساسنامه

۳- نوع شرکت و مرکز اصلی آن

۴- اسامی سهامداران عمده

۵- اعضای هیات مدیره و مدیرعامل

۶- سایر موارد

ب- اطلاعات و مستندات فنی

۱- در صورتی که افزایش سرمایه به منظور اجرای طرح‌های سرمایه‌ای باشد، لازم است موارد زیر در گزارش ارائه شود:

الف - مشخصات طرح:

در این خصوص افشای موارد زیر ضروری است:
- نام و مشخصات پیمانکاران داخلی و خارجی و خدمات فنی قابل ارائه آنها.

- خوراک اصلی پروژه و منابع تامین آن.

- میزان مصرف خدمات جانبی.

- اشاره به اسناد و مدارک خرید ماشین‌آلات و اطلاعات لازم در خصوص انتخاب فروشنده و مبلغ ارزی آن (در صورت خرید از خارج)

ب - علل و ضرورت اجرای طرح

ج - پیش‌بینی برنامه تولید و در صورت اجرای طرح همراه با محاسبات برآوردی انجام شده و ذکر نوع محصول و ظرفیت تولید سالانه آن.

د - جدول زمان‌بندی اجرای طرح شامل تاریخ شروع و

نمایشگر ۱- تعدادی از نسبت‌های عمده مالی و کاربرد آن در تهیه گزارش توجیهی افزایش سرمایه

نسبت‌های نقدینگی

۱- نسبت جاری: دارایی جاری به بدهی جاری

واحد آن به مرتبه است و به‌طور سنتی می‌گویند نباید از ۲ کمتر باشد ولی سقف آن را صنعت هر حرفه مشخص می‌کند.

نسبت آتی (سریع): دارایی جاری - موجودی کالا به بدهی جاری:

به‌طور سنتی نباید کمتر از ۱ باشد.

نسبت‌های نقدینگی (جاری و آتی) بیانگر آن است که دارایی‌های جاری تناسب کافی جهت پوشش بدهی‌های جاری داشته / نداشته و شرکت در قبال ایفای تسهیلات و پرداخت به موقع بدهی‌ها دارای / فاقد و توان کافی می‌باشد/ نمی‌باشد. افزایش نسبت بدهی و سیر صعودی آن بیانگر پایین بودن بنیه مالی شرکت در انجام به موقع تعهدات (نامناسب بودن ساختار مالی) می‌باشد.

نسبت‌های اهرمی

به عنوان یک شاخص ریسک استفاده می‌شود.

۱- نسبت بدهی: کلی بدهی به کل دارایی

هرچه به این نسبت بالاتر باشد ریسک نیز بالاتر است.

بانک‌ها به هنگام دادن وام به این نسبت توجه کرده و هر چه این نسبت پایین‌تر باشد شرکت راحت‌تر می‌تواند وام دریافت کند.

۲- نسبت مالکانه: نسبت بدهی - ۱

وسیله‌ای برای تامین مالی توسط حقوق صاحبان سهام است.

۲- نسبت پوشش هزینه بهره: سود قبل از بهره و مالیات به هزینه بهره: شرکت با سود قبل از بهره و مالیات چندین می‌تواند هزینه بهره را پوشش دهد، هر چه این نسبت بالاتر باشد شرکت بهتر می‌تواند هزینه بهره را پوشش دهد و رابطه معکوس با ریسک دارد.

نسبت‌های فعالیت

۱- نسبت گردش موجودی کالا: قیمت تمام شده کالای فروش رفته به موجودی کالا این نسبت دفعات گردش کالا را در طول یکسال نشان می‌دهد و هرچه این نسبت بالا باشد، کارایی استفاده از موجودی کالا بالاتر است.

۲- نسبت گردش دارایی ثابت یا نسبت فروش به دارایی ثابت: نشان‌دهنده کارایی استفاده از دارایی و یا ظرفیت‌های شرکت است. هر چه این نسبت بالاتر باشد کارایی بالاتر است.

۳- نسبت گردش کل دارایی‌ها یا نسبت فروش به کل دارایی: این نسبت حاکی از رابطه بین ارزش دارایی‌ها و حجم فعالیت در طی دوره مالی است و افزایش این ظرفیت، نشان‌دهنده استفاده بیشتر از ظرفیت‌های تولیدی است. این نسبت به منظور ارزیابی کارایی استفاده از کل منابع یا دارایی‌های در اختیار شرکت است. اگر نسبت گردش دارایی ثابت بالا و نسبت گردش کل دارایی‌ها پایین باشد، شرکت باید بر روی دارایی‌های جاری سرمایه‌گذاری اضافی انجام دهد.

۴- نسبت دوره متوسط وصول طلب یا نسبت حساب‌های دریافتی به فروش نسبی: یعنی به‌طور متوسط چند روز طول می‌کشد تا مطالبات شرکت وصول گردد. هر چه این عدد کمتر باشد کارایی مدیریت شرکت در وصول مطالبات بالاتر است. این نسبت تحت تاثیر سیاست‌های اعتباری شرکت است.

نسبت‌های سودآوری

۱- سودآوری بر مبنای فروش:

الف - نسبت سود ناویژه به فروش: یعنی چند درصد از مبلغ فروش به سود تبدیل می‌شود. هر چه این درصد بالاتر باشد سودآوری بیشتر است.

از این نسبت به منظور ارزیابی عملکرد شرکت در زمینه قیمت‌گذاری صحیح محصولات و کنترل هزینه‌های تولیدی استفاده می‌شود. اگر این نسبت از نرم صنعت پایین‌تر باشد مشکل در قیمت‌گذاری محصول بوده و یا قیمت تمام شده بالا است که باید هزینه‌ها را کنترل کرد.

ب - نسبت سود خالص به فروش: یعنی چند درصد از فروش شرکت به سود خالص تبدیل شده است، لذا هر چه این درصد بالاتر باشد سودآوری بیشتر است.

۲- سودآوری بر مبنای سرمایه‌گذاری

الف - نسبت بازده دارایی‌ها (بازده سرمایه‌گذاری‌ها) یا نسبت سود خالص به کل دارایی: یعنی اینکه شرکت در مقابل هر یک ریال سرمایه‌گذاری چند درصد بازده داشته است.

ب - نسبت بازده حقوق صاحبان سهام (بازده ارزش ویژه) یا نسبت سود خالص به حقوق صاحبان سهام: یعنی شرکت در مقابل سرمایه‌گذاری سهامداران چند درصد به آنها سود می‌دهد.

۳- سودآوری بر مبنای سهام عادی: شامل:

الف - نسبت سود هر سهم (EPS): سود خالص به تعداد سهام عادی

ب - نسبت سود نقدی هر سهم (DPS): کل سود تقسیمی به تعداد سهام عادی

ج - نسبت سود نقدی (DPR) یا DPS نسبت EPS به: نشان‌دهنده درصدی از سود است که بین سهامداران تقسیم می‌شود. با این نسبت سیاست تقسیم سود شرکت اندازه‌گیری می‌شود.

نمایشگر ۲- پارهای از مفاد مواد اصلاحیه قانون تجارت در خصوص افزایش سرمایه

ماده ۱۰۶- در مواردی که تصمیمات مجمع عمومی متضمن کاهش یا افزایش سرمایه باشد، یک نسخه از صورتجلسه مجمع باید جهت ثبت به مرجع ثبت شرکتها ارسال گردد.

ماده ۱۴۱- در صورتی که بر اثر زیانهای وارده حداقل نصف سرمایه شرکت از بین برود، هیات مدیره باید اقدام به دعوت مجمع عمومی فوقالعاده کرده و در صورت عدم رای به انحلال با رعایت حداقل قانونی سرمایه موضوع ماده ۵، به مبلغ سرمایه موجود کاهش داده می شود.

ماده ۱۵۸- در صورت افزایش سرمایه از طریق سهام جدید، تأدیه مبلغ اسمی سهام جدید به یکی از طرف زیر انجام می شود:
الف- پرداخت نقدی مبلغ اسمی سهم

ب- تبدیل مطالبات نقدی حال شده اشخاص از شرکت به سهام جدید

ج- انتقال سود تقسیم نشده یا اندوخته به سرمایه شرکت

ماده ۱۶۲- مجمع عمومی فوقالعاده می تواند به هیات مدیره اجازه دهد که ظرف مدت معینی که نباید از ۵ سال تجاوز کند سرمایه شرکت را تا میزان معینی افزایش دهد.

ماده ۱۶۲- بعد از عملی شدن افزایش سرمایه، حداکثر ظرف مدت یکماه ضمن اصلاح اساسنامه، مراتب باید به مرجع ثبت شرکتها اعلام شود.

ماده ۱۶۵- مادام که سرمایه قبلی شرکت تماماً تأدیه نشده، افزایش سرمایه مجاز نخواهد بود.

ماده ۱۶۹- بعد از افزایش سرمایه باید مراتب در روزنامه آگهی شود.

ماده ۱۸۲- افزایش سرمایه ظرف ۹ ماه بعد از تاریخ تسلیم طرح پذیرهنویسی باید به مرجع ثبت شرکتها، ارسال گردد.

ماده ۱۸۸- اگر افزایش سرمایه از طریق مبلغ اسمی سهام موجود صورت گرفته باشد، تمامی افزایش سرمایه نقداً باید پرداخت شده باشد.

ماده ۱۹۰- پیشنهاد هیات مدیره راجع به کاهش سرمایه حداقل ۴۵ روز قبل از تشکیل مجمع عمومی فوقالعاده باید به بازرس تسلیم شده باشد.

ماده ۱۹۱- جزییات پیشنهاد هیات مدیره باید مورد رسیدگی بازرس قرار گرفته و نامبرده نظر خود را طی گزارشی به مجمع عمومی فوقالعاده ارائه کند.

د- جریان وجوه نقد یا مدت زمان بازیافت سرمایه به کار گرفته شده از طریق استفاده از روشهای موجود از جمله دوره بازیافت سرمایه، خالص ارزش فعلی، نرخ بازده داخلی و میانگین بازده سالانه سرمایه گذاری.

۶- تفکیک وجوه مورد نیاز برحسب سرفصلهای عمده از قبیل ساختمان، ماشین آلات، تاسیسات و تجهیزات، هزینههای قبل از بهره برداری و خرید فناوری.

۷- سرمایه در گردش مورد نیاز.

۸- وضعیت مالی شرکت در تاریخ تهیه گزارش توجیهی افزایش سرمایه شامل:

الف- ارائه صورت های مالی (ترازنامه و صورت سود و

زیان) مستند به دفاتر قانونی شرکت.

ب- ارائه نسبت های مالی مهم:

نظر به اهمیت ارائه نسبت های مالی در این گزارش، تعدادی از نسبت های عمده مالی و کاربرد آن در تهیه گزارش توجیهی افزایش سرمایه در نمایشگر ۱ ارائه شده است. علاوه بر موارد پیشگفته، در تهیه گزارش پیشنهاد افزایش سرمایه، توجه به نکات زیر نیز ضروری است:

● در خصوص ارائه اطلاعات مربوط به هزینه های پروژه و سرمایه در گردش مورد نیاز و نیز صورت جریان وجوه نقد و هم چنین زمان بندی پروژه ها، با توجه به اینکه مدارک ارائه شده مبتنی بر پیش بینی و برآورد می باشد، لذا لازم است در

تهیه اعداد و ارقام و پیش‌بینی‌های انجام شده رعایت احتیاط به عمل آمده و تا حد امکان اعداد برآوردی و پیشنهادی با ارقام واقعی آتی آن مغایرت عمده‌ای نداشته باشد.

● در صورتی که افزایش سرمایه صرفاً به منظور اصلاح ساختار مالی و یا خروج از ماده ۱۴۱ اصلاحیه قانون تجارت می‌باشد لازم است ضمن اشاره به موضوع مذکور در گزارش، نحوه تامین وجه نقد و نسبت‌های مالی قبل و بعد از افزایش سرمایه تهیه و در هر دو حالت با یکدیگر مقایسه شوند، ضمناً مفاد ماده ۵ اصلاحیه قانون تجارت (در خصوص اینکه ابتدا سرمایه شرکت به مبلغ حداقل قانونی بیان شده در ماده ۵ کاهش و سپس افزایش یابد) نیز باید رعایت گردد.

● در صورتی که افزایش سرمایه از محل اندوخته‌هاست باید ضمن ارائه گزارش توجیهی، برای کلیه هزینه‌های احتمالی و مالیات مترتب بر انتقال اندوخته به سرمایه نیز ذخیره کافی در نظر گرفته شده باشد.

● در صورتی که افزایش سرمایه در شرکت‌های سرمایه‌گذاری باشد لازم است مختصری از دامنه و موقعیت شرکت سرمایه‌گذار از جمله به موارد زیر اشاره شود:

الف - ذکر نیاز به منابع مالی و تزریق نقدینگی و مقوله رشد با توجه به ماهیت شرکت‌های سرمایه‌پذیر (که دغدغه مستهلک شدن و از رده خارج شدن دارایی ثابت مشهود و حتی کار و دانش مستقر در شرکت را ندارند) و در اختیار داشتن منابع مالی مناسب کافی در کنار نیروی انسانی مستخصص و مجرب که می‌تواند شرکت را در زمره شرکت‌های فعال و با بازده مطلوب طبقه‌بندی کند.

ب - قیمت تمام شده و مقایسه آن با ارزش جاری روز و با سرمایه ثبت شده شرکت.

ج - وضعیت شرکت از طریق ارائه نمودار و نحوه توزیع آن.

د - بودجه و برنامه‌های آتی شرکت شامل:

۱- چگونگی فعالیت در بازار سرمایه و اشاره به برنامه‌ریزی‌های پیش‌بینی شده.

۲- افشای توانایی‌های مورد نظر براساس سهام موجود و قابل خرید در آینده.

۳- امکان تامین سود معقول و مناسب برای سهامداران و افشای اطلاعات کافی در خصوص تضمین سود.

۴- تهیه جدول و نمودار روند نسبت سود و سرمایه.

۵- منابع در اختیار و قیمت تمام شده در ۵ سال حاضر.

۶- ارائه جدول سود هر سهم و سود نقدی هر سهم حداقل در ۵ سال اخیر.

۷- اشاره به استفاده از امکانات موجود (تسهیلات مالی، فروش دارایی، افزایش سرمایه و ...) و توجیه در انتخاب مناسب‌ترین آنها.

● گزارش باید حاوی رعایت ماده ۱۶۵ اصلاحیه قانون تجارت (عدم افزایش سرمایه تا هنگام تأدیه تمام مبلغ اسمی سرمایه قبلی شرکت) بوده و در صورت تبدیل مطالبات سهامدار به سرمایه باید توجه شود که مفاد ماده ۱۴۸ اصلاحیه قانون تجارت (اطمینان از رعایت حقوق صاحبان سهام در حد قانون و اساسنامه شرکت) رعایت شده باشد.

● در صورت امکان گزارش پیشنهاد هیات مدیره باید توسط کلیه اعضای هیات مدیره و مدیرعامل و در غیر این صورت توسط اکثریت هیات مدیره امضاء شده و نسخه‌ای از صورت جلسه هیات مدیره و گزارش توجیهی آن طی نامه‌ای کتبی بعد از امضای مدیریت عامل شرکت در موعد مقرر جهت بازرس قانونی ارسال شود.

نظر به لزوم رعایت موارد قانونی در ارائه گزارش توجیهی افزایش سرمایه، پاره‌ای از مفاد مواد اصلاحیه قانون تجارت در خصوص افزایش سرمایه در نمایشگر ۲ ارائه شده است.

منابع و ناخذ

۱- اکبری، فضل‌اله، تجزیه و تحلیل صورت‌های مالی (با تجدید نظر کامل)،

سازمان حسابرسی، نشریه شماره ۱۲۹، چاپ هفتم، ۱۳۸۳.

۲- اصلاحیه قسمتی از قانون تجارت مصوب اسفندماه ۱۳۴۷.

۳- بیخشانامه مورخ ۱۳۷۲/۱۲/۱۷ سازمان حسابرسی در خصوص نحوه

رسیدگی و ارائه گزارش توسط بازرس قانونی در مورد پیشنهاد افزایش

سرمایه در اجرای ماده ۱۶۱ اصلاحیه قانون تجارت.